УДК 378.01

О. В. Пальчевський

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА СВІТОВУ ОСВІТНЮ СИСТЕМУ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВІДНОВЛЕННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто чинники впливу пандемії COVID-19 на освітній процес в цілому. Визначено оцінку адаптації вчителів та викладачів до умов дистанційного навчання. Запропоновано шляхи подолання кризи системи освіти.

Ключові слова: криза**,** пандемія, освітній процес.

Abstract

The article considers the factors influencing the COVID-19 pandemic on the educational process as a whole. The assessment of adaptation of teachers and lecturers to the conditions of distance learning is determined. Ways to overcome the crisis of the education system are suggested.

Keywords: crisis, pandemic, educational process.

Вступ

Вплив світової пандемії коронавірусу, що триває вже кілька років, колосальний. Наслідки її охоплюють усі сфери нашого життя, та безпосередньо впливають на нього. Це проявляється як прямим чином – через стан здоров'я, так і неявно – через сповільнення процесів розвитку людства, однією із найважливіших складових такого процесу є освіта. Саме на неї, у значній мірі, прийшовся удар від руйнівних наслідків пандемії COVID-19. Міжнародна асоціація університетів спочатку повідомила [1], що понад мільярд людей у всьому світі постраждали від перерв у навчанні, і криза продовжує турбувати особливо вразливу частину – учнів.

Переведення навчальних закладів на дистанційне навчання через пандемію спричинило відчутний збій у наданні освітніх послуг по всій Європі. За даними представництв деяких країн регіону з найвищим рівнем доходу [2], пандемія призвела до значного погіршення результатів навчання та зростання нерівності серед тих, хто навчається.

На піку пандемії, 45 країн Європи і регіону Центральної Азії закрили свої школи, це безпосередньо вплинуло на 185 млн. учнів. Через непередбачуваність ситуації, вчителі, викладачі та керівництво навчальних закладів були непідготовлені до цього переходу і були змушені терміново формувати системи дистанційного навчання.

Результати дослідження

Одним із основних ускладнень, що виникають під час організації системи дистанційного навчання є обмеженість взаємодії між викладачем і студентом (вчителем та учнем), до якої призводять умови онлайн занять.

Актуальні дані [2-4] свідчать про те, що закриття та переведення навчальних закладів на дистанційну форму навчання фактично призводять до погіршення результатів навчання. Хоча дослідження ще тривають, проте попередні дані, які були отримані в Бельгії, Нідерландах, Швейцарії і Великій Британії вказали як на погіршення результатів навчання, так і на збільшення нерівності всередині середньостатистичної навчальної групи. Характерним є те, що нижню межу академічної успішності більше схильні займати учні із сімей з низьким рівнем освіти. Дані висновки підтверджуються дослідженнями [2, 5] про те, що діти із сімей з кращим соціально-економічним становищем отримували більшу підтримку від батьків у навчанні в період закриття шкіл.

Попри те, що країни центральної частини Європи мають значну технологічну спроможність, перехід до онлайн навчання привів до погіршення результатів навчання та збільшення нерівності серед учнів. Виходячи з цього, таких наслідків, очікувано, країни із нижчим рівнем доходів зазнають

ще в більшій мірі, в яких технологічні можливості є значно обмеженішими, а більша частина сімей живе за межею бідності.

Оцінюючи поточну ситуацію, деякі вчені прогнозують [1], що стрімке зниження показників якості навчання переслідуватиме учнів у наступні роки. В перспективі, погіршення результатів навчання ймовірно приведе до комплексу довгострокових проблем. Зниження середнього балу, отриманого за тестування, по відношенню до результатів попередніх років, у найближчому майбутньому можуть стати чинником збільшення рівня безробіття. За відсутності втручання у проблему погіршення результатів навчання, до якого призвела пандемія коронавірусу, ймовірно, набуде тривалого негативного впливу на якість подальшого життя учнів. Така тенденція прямим чином вплине на доступність людині вищої освіти, можливість, конкурувати на ринку праці та рівень доходів у майбутньому.

Спираючись на зібрані дані та незадовільний стан майбутньої системи освіти, ООН нещодавно закликала [1] країни проаналізувати ситуацію більш ретельно та виокремити ті моменти, що несуть в собі користь, порадивши їм сприймати кризу системи освіти як доволі гарну можливість для оновлення систем освіти.

За останні декілька років, в ході адаптації, було проведено ряд досліджень [1, 6], метою яких стала оцінка адаптації вчителів та викладачів до умов дистанційного навчання. Результати цих робіт вказують на високий рівень самоефективності технологічних педагогічних знань вчителів та викладачів у онлайн навчанні в умовах кризи COVID-19. Отримавши стабільно високі середні значення за всіма пунктами, можна відзначити, що вони в цьому дослідженні залишаються високоефективними, незважаючи на складну ситуацію.

Також було виявлено, що вчителі та викладачі виражають високий рівень підтримки продовженню навчання в режимі онлайн навчання, одержуючи стабільно високі середні бали за всіма критеріями. Незважаючи на зміну ситуації із пандемією – наявність часткового контролю за захворюванням та його поширенням, прагнення більшості опитаних залишатися на дистанційному викладанні й надалі триває, як і на початку пандемії.

Проведені дослідження [6], дають певні підтвердження, що онлайн навчання може бути настільки ж ефективним, як і навчання заочно, однак негативне сприйняття може перешкоджати бажанню студентів брати участь в онлайн курсах, що, у свою чергу, може призвести до невдач з точки зору навчальних досягнень. Виявлено, що основною причиною зниження задоволення онлайн навчанням є тривожність [7], спричинена таким видом комунікації із викладачем, що вказує на те, що студенти відчувають тривогу, коли їм потрібно брати участь в онлайн зайняттях. Це можна пояснити інтенсивним обсягом онлайн курсу, якістю курсу або деякими іншими змінами, пов’язаними з курсом, викладачем тощо, тому автори пропонують розробляти та впроваджувати курси із більш сприятливою засвоєнню будовою. У цьому сенсі автори припускають необхідність керівництву надавати викладачам професійну консультацію за допомогою залучення експертів, які можуть забезпечити успішне впровадження онлайн курсів. До того ж, викладачів слід заохочувати до розробки та впровадження онлайн курсу навіть після завершення пандемії.

Беручи до уваги, що ефективність онлайн навчання пов’язана з результатами студентів на онлайн курсах, включаючи результативність курсу, той факт, що готовність до онлайн навчання також варіюється в залежності від деяких демографічних змінних, свідчить про те, що викладачам курсів, авторам навчальних програм, керівництву навчальних закладів та персоналу із інформаційних технологій слід утримуватися від застосування універсального підходу і, натомість, надавати більш індивідуалізовані можливості навчання через адаптивні системи навчання. Адміністрація закладів також повинна бути більш активною у вирішенні проблем психологічної адаптації, з якою стикаються студенти, особливо ті, що мають складнощі із ефективним онлайн навчанням.

Врахування цих моментів, безумовно, призведе до позитивного ефекту, проте не зможе змінити освітній процес фундаментально. Задля зниження впливу пандемії на нього, необхідні дієві методи, які змогли б зміцнити існуючу систему освіти та компенсувати негативні фактори, що виникнуть у перспективі. Щоб локальні методи набували дієвості, необхідним є запровадження наступного ряду програм та рішень.

Ініціювання спеціальних програм з адаптації та поновлення освітнього процесу. На даний момент, є потреба у забезпеченні учнів, що не встигають опанувати навчальну програму, необхідною підтримкою. Для цього, перш за все, потрібно провести попереднє оперативне оцінювання результатів проходження навчання для того, щоб встановити кількість цих учнів та міру допомоги їм.

В результаті проведеного дослідження [2], було виявлено дієвість застосування 12-тижневої програми репетиторства, що надало можливість учням отримати показники рівні показникам проходження 3-5 місяців шкільного навчання. Учні середньої школи в Італії, що займались із репетиторами онлайн три години на тиждень, показали покращення результатів на 4,7% з математики, англійської та італійської.

Збільшення або збереження обсягу освітніх бюджетів. Враховуючи те, яких фінансових проблем зазнають країни світу під час пандемії, деякі з них стикаються із необхідністю скорочення за більшістю пунктів бюджету, що становить загрозу доступності освіти, ситуація із якою, в останні роки перед пандемією, дещо покращувалась. Також це скорочення вплине і на результативність навчання. Щоб змінити тенденцію до падіння якості освіти та задати позитивну тенденцію до якісного відновлення освіти, важливо зберегти обсяг освітнього бюджету та надавати, як і раніше, тим закладам освіти, що потребують фінансування найбільше, необхідну підтримку. Із чого слідує і необхідність виділити частину бюджету на можливість учням отримання стипендії, з метою пришвидшення адаптації до нової форми навчання та матеріальної підтримки. Адже, при скороченні бюджету, більш заможні родини зможуть збільшити витрати на освітні потреби їх дітей, коли родини із меншими на це будуть нездатними. Як приклад, Велика Британія зазначила про створення спеціального фонду із допомоги учням у навчанні, розмір якого становить 1 млрд. фунтів стерлінгів, частина якого виділена на репетиторство.

Запобігання подальших кризових ситуацій, шляхом відновлення системи освіти до рівня вищого, ніж був перед пандемією. Для реалізації такого відновлення країнам світу потрібно, спираючись на отриманий досвід впродовж останнього періоду, реформувати систему освіти таким чином, щоб вона містила в собі як моделі аудиторного навчання, так і дистанційного. Це забезпечить готовність навчальних закладів до миттєвого та ефективного підлаштування до надзвичайної ситуації та дозволить компенсувати складність переходу до іншої форми навчання. До того ж, це збільшить гнучкість та варіативність індивідуальних підходів до викладання та навчання, які, звичайно, потрібно буде розробити. Усе це вимагає від вчителя чи викладача відповідного рівня володіння пристроями та програмними засобами, що будуть застосовуватись. У разі відсутності компетенції у цьому, допомогти зможе проведення короткострокових навчальних курсів.

Саме тому, для відновлення системи освіти і збільшення її стійкості, важливим є використання пост-пандемічного періоду. Важливо побудувати майбутню систему освіти, яка змогла б ефективніше використовувати моделі змішаного навчання, щоб охопити всіх учнів на своєму рівні і забезпечити індивідуальні методи викладання.

Висновки

Складнощі, із якими зіткнувся світ через пандемію коронавірусу, ставлять людству надзвичайно важку задачу, вирішити яку потрібно у найкоротший шлях. Вже сьогодні над її вирішенням працює безліч вчених, дослідників, політичних діячів та звичайних людей як глобально, так і локально. Результатом їх діяльності стають спеціальні програми, методики, накази та ефективні рішення, частину яких було представлено в даній роботі, що вже подекуди застосовуються.

Ситуація в Україні суттєво не відрізняється і потребує прийняття таких самих рішень, щоб запобігти ускладненню вже існуючих наслідків та подолати негативні у довгостроковій перспективі. Україні, як і іншим країнам, потрібно впровадити програми відновлення освітнього процесу, зберегти обсяги освітніх бюджетів та підготуватися до можливих стресових ситуацій у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. M. B. Cahapay, J. L. D. Anoba. Technological pedagogical knowledge self-efficacy and continuance intention of Philippine teachers in remote education amid COVID-19 crisis, Journal of Pedagogical Research, vol. 5 no. 3, pp. 68-79. 2021. doi: 10.33902/JPR.2021370614.
2. «Is the COVID-19 slide in education real?», 2020. [Online]. Available: https://blogs.worldbank.org/education/covid-19-slide-education-real.
3. P. Engzell, A. Frey, M. D. Verhagen. Learning Loss Due to School Closures During the COVID-19 Pandemic, SocArXiv Papers, 2020. doi:10.31235/osf.io/ve4z7.
4. M. J. Tomasik, L. A. Helbling, U. Moser. Educational Gains of In-Person vs. Distance Learning in Primary and Secondary Schools: A Natural Experiment During the COVID-19 Pandemic School Closures in Switzerland, International Journal of Psychology, 2020. doi:10.1002/ijop.12728.

5. T. Bol. Inequality in homeschooling during the Corona crisis in the Netherlands. First results from the LISS Panel., SocArXiv Papers, 2020. doi: 10.31235/osf.io/hf32q.
6. S. Kaya. Predictors of Online Learning Satisfaction of Pre-Service Teachers in Turkey, Research in Pedagogy, vol. 11, no. 2, pp. 586-607. doi: 10.5937/IstrPed2102586K.
7. O. J. Onwuegbuizie, E. O. Ojo. University students' experiences of learning in an online environment in COVID-19 pandemic: A meta-methods research study of perceptions and attitudes of South African students, Journal of Pedagogical Research, vol. 5, no. 4, pp. 1-18. 2021. doi: 10.33902/JPR.2021472164.

Пальчевський Олег Вадимович – аспірант кафедри автомобілів та транспортного менеджменту Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: palchevskyi.o@gmail.com.

Palchevskyi Oleh – post-graduate student, Faculty of Automobiles and Transport Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: palchevskyi.o@gmail.com**.**